

Селеман С. Р.
студентка IV курсу спеціальності «Філологія*(англійська)»,
Гарапко В. І.
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

РОЛЬ ІСТОРИКО-СОЦІАЛЬНИХ ПЕРЕДУМОВ У СТАНОВЛЕННІ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ В АНГЛІЇ

У статті розглянуто головні історико-соціальні передумови становлення сучасної системи професійної підготовки вчителів та вимог до вчителя. На основі проведеного дослідження наукових доробків зарубіжних вчених виявлено, що підготовкою майбутніх учителів у країні займалися не тільки спеціальні коледжі, але й поступово накопичувався та поширювався досвід підготовки вчителя безпосередньо в школі.

Ключові слова: професійна підготовка вчителів Англії, система підготовки, університет, коледж, школа.

Згідно з дослідженням англійських істориків та педагогів, перші спроби ввести професійну підготовку вчителів, а також зафіксувати вимоги до вчителя в Англії починалися ще в епоху середньовіччя. Найпершим спеціалізованим навчальним закладом для вчителів був Християнський коледж у Кембриджі, заснований у 1439 р. (у початковий період діяльності відомий як Божий Дім (Lord's House)). Студенти, які закінчували цей навчальний заклад були першими, кого спеціально готували на посаду вчителів. За свідченням Р. Олдрич і Д. Крук (Лондонський університет), випускник Християнського коледжу міг призначатися на посаду директора школи («schoolmaster»), що перекладається як «знавець шкільної справи», «майстер» [4, с.183-185].

У період з XVII по XVIII ст. за підтримкою Суспільства поширення християнського знання в Англії відбувся швидкий ріст кількості середніх спеціалізованих закладів, що переважно готували вчителів початкових шкіл і вчителів шкіл для дівчат. За своєю структурою та способами навчання вони були подібні до Християнського коледжу, що свідчить про традиційність підходів до проблеми вчительської майстерності в Англії.

На основі дослідження наукових праць таких вчених, як Дж. Кей-Шатлуортом [6], А. Джоунсом [5], Л. Джоунсом [7] можна побачити, що не тільки спеціальні коледжі займалися підготовкою

майбутніх учителів у країні, але й поступово накопичувався та поширювався досвід підготовки вчителя безпосередньо в школі. В історії педагогічної освіти Англії це пов'язано з так званими «моніторіальними школами» (monitorial schools). У зв'язку з тим, що головним принципом їхньої роботи було взаємне навчання дітей, у школах виділялися старші учні для організації навчальної роботи в групах. Вони отримали назву наставники (monitors). Максимальний курс підготовки наставників у спеціально створених інтернатах тривав три місяці. Вивчаючи предмети шкільної програми, майбутні наставники одержували також певну педагогічну підготовку, пов'язану зі спостереженням уроків з наступним самостійним їх вивченням і повторенням. Можна сказати що ці старші учні були прообразами майбутніх учителів-професіоналів.

Про велику поширеність цієї моделі підготовки майбутнього вчителя свідчать дослідження науковців, де вказується, що у 1820 р. в країні нараховувалося близько 1,5 тисяч моніторіальних шкіл, де навчалася близько 200 тисяч дітей [3, с. 55 - 59].

Проте починаючи з XVIII століття система наставництва змінюється і починає поєднувати в собі кращі елементи ранніх спроб підготовки вчителів у спеціалізованих коледжах та нову модель «учень-учитель». Її зміст полягав в тому, що кращі учні початкової школи після її закінчення прикріплялися до досвідченого вчителя та проводили у студентстві 4-5 років, а потім у 18-літньому віці поступали до педагогічного коледжу або здавали іспит на звання вчителя. Така система підготовки педагогічних кадрів отримала назву «системи педагогічного учнівства» (pupil-teacher apprenticeship).

Кожного року «учні-вчителі» складали екзамен. Вимоги до них завжди підвищувалися, і до кінця навчання вони повинні були вміти писати твір, знати основи алгебри, знати синтаксис, етимологію, вміти користуватися глобусом, мати добру релігійну підготовку та проводити самостійні заняття в першому класі. Студенти, які склали всі іспити й отримали від учителя позитивну атестацію про гарний характер і добру поведінку, одержували учительське посвідчення початкового рівня, що надавало їм право претендувати на місце вчителя в державних школах, а також право на вступ до педагогічного коледжу [1, с.18-34].

Внаслідок прийняття у 1870 р. «Закону про загальну початкову освіту» пошуки нових організаційних форм професійної підготовки вчителів особливо активізувалися, через що в країні постає питання про кількість і якість підготовки вчителів початкової школи. В умовах стрімкого суспільного руху у 1886 р. піднімається питання про участь університетів у підготовці вчителів, яке згодом було

представлено на розгляд Християнської комісії. Тут були висвітлені думки міністра освіти, представників університетів, керівників коледжів, церкви, національної, британської та іноземної рад шкіл. Переважним було рішення про те, що, дійсно, система підготовки вчителів має потребу в радикальних змінах.

У 1888 р. голова комісії розвитку народної освіти лорд Крос опублікував документ, в якому містилася критика системи педагогічного учнівства, а також роботи педагогічних коледжів за їх замкнений характер, ізоляцію від університетів і низький рівень підготовки студентів. Він висунув дві пропозиції: про необхідність приймати студентів до коледжів незалежно від їх віросповідання та про створення денних коледжів або педагогічних відділень при університетах і університетських коледжах.

На жаль, перша пропозиція довгий час залишалася невиконаною, а друга почала здійснюватися вже з 1890 р., коли уряд виділив субсидії на відкриття денних педагогічних коледжів. Міністерство освіти ввело такі правила:

➤ для одержання свідоцтва про закінчення коледжу студенти зобов'язані здавати екзамени з професійних предметів Міністерству освіти (із загальноосвітніх дисциплін іспити проводилися самими університетами або коледжами);

➤ місцеві комітети повинні надсилати копії документів щодо організації і проведення педагогічної практики, умов прийому і надання житла студентам;

➤ денні коледжі несуть відповідальність за поведінку своїх студентів [6; 7].

Прийняті зміни та поява денних педагогічних коледжів відіграли велике значення для розвитку системи професійної підготовки вчительських кадрів, оскільки:

а) відбувся зв'язок коледжів з університетською системою;

б) викладацький склад коледжів якісно змінився за рахунок залучення університетських викладачів;

в) прийом студентів до коледжів поступово став здійснюватися незалежно від релігійної приналежності;

г) розширився зміст професійної підготовки майбутніх учителів за рахунок уведення таких навчальних дисциплін, як педагогіка і психологія [2].

З іншого боку, розвиток мережі денних педагогічних коледжів вплинув на підготовку педагогічних кадрів для середньої школи. Викладачі педагогічних коледжів виступили з ініціативою введення професійно-педагогічної підготовки для випускників університетів, які збираються працювати в середній школі. Ця пропозиція була вислухана й університети почали втілювати її у

життя.

Таким чином, наприкінці XIX – початку XX століття в Англії відбуваються якісні зміни в системі підготовки педагогічних кадрів, спрямовані на їх професіоналізацію, внаслідок чого відбулися структурні перетворення у підготовці вчителів як початкової, так і середньої школи.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі вбачаємо у дослідженні питання впливу розвитку вищих навчальних педагогічних закладів на підготовку педагогічних кадрів для середньої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дубасенюк О. А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної професії : монографія / О. А. Дубасенюк, Т. В. Семенюк, О. Є. Антонова. – Житомир.: Житомирський держ. пед. ун-т, 2003. – 192 с.
2. Вяземский Е. Е. Современная система образования в Великобритании / Е. Е. Вяземский // Проблемы современного образования. – 2010. – №6. – С. 55–59.
3. Лощилова М. А. Профессиональное и высшее образование в Великобритании / М. А. Лощилова // Профессиональное образование в России и за рубежом. – 2013. – № 10. – С. 45–59.
4. Чертовских О. О. Историко-педагогические основы системы университетского образования Великобритании / О. О. Чертовских // Вестник МГИМО-Университета. – 2013. – № 2(29). – С. 183–187.
5. Barnes T. Higher Doctorates in the UK / Tina Barnes. – L: UK Council for Graduate Education, 2013. – 6 p.
6. Park C. Redefining the Doctorate / C. Park. – York UK: The Higher Education Academy, 2007. – 14 p.
7. Perraton H. A History of Foreign Students in Britain / H. Perraton. – Springer : OUP – 124 p.

The article deals with the main historical and social conditions for the formation of a modern system of teachers' professional training and requirements for a teacher. On the basis of the research of scientific papers of foreign scientists, it was discovered that not only special colleges were engaged in the preparation of future teachers in the country, but also gradually accumulated and expanded the experience of teacher training in the school.

Key words: professional training of teachers of England, training system, university, college, school.